

Idet jeg slutter denne Afhandling, som skulde have indeholdt Jagttagelser over flere Familier og Individuer, hvis Tiden havde tilladt det, vil jeg gjentage de deraf afledte Resultater:

- 1) at de fleste Planter udforske igjennem deres Rodder Stoffer, som ere ubrugelige for Vegetationen;
- 2) at disse Substanters Natur forandrer sig efter de Plantefamilier, som frembringe dem;
- 3) at nogle, som ere harpixagtige og skarpe, ere skadelige for andre Planter's Ernæring, men at andre, som ere gummiagtige og søde, maa være gavnlige for denne.
- 4) at disse Fakta bidrage til at bekræfte den Theorie om Sædskifte, som De Candolle foreslaaer.

N ø g e n H a v r e .

(*Avena nuda chinensis*).

Ifølge Forsøg, som tidligere ere anstillede i Tjen med denne Havre, modnes den sildigere end den almindelige, og maaskee er dette en af Aarsagerne til, at den hidtil ikke er bleven mere udbredt.

En Landboer i Tjens Stift indsendte i Efter:

aaret 1836 til Landhuush. Selskabet en Prøve af nogen Havre og af Grynene af samme Havre, samt et Par modne og umodne Straa af denne Havreart. Han meldte derhos følgende:

”I Rafns Danmarks og Holsteens Flora, 1ste Bind S. 569, findes den beskrevet. Naar jeg undtager at den har været nævnt i et Par ældre tydske Landvæsenstidender, har jeg ikke fundet Noget om den i de andre botaniske og landoekonomiske Skrifter, som ere komne mig for Die.”

”Jeg havde længe ønsket at faae noget af denne Havre, og derfor givet nogle Skippere, som seilede paa England og Skotland, i Commission at høre om den; men i de Kredse, til hvilke Skipperne havde Udgang, var den, endog af Navn, aldeles ubekjendt. Endelig finder jeg i Cataloget fra Flottbeck, eller Priisouranten fra J. Booth & Son, for Aaret 1832: „Avena nuda, kleiner nackter tartarischer Grühhafer.” Jeg fik deraf snart 2 Lod, som jeg saaede i min Have i Foraaret 1833, og hostede igjen en halv Fjerding. Denne blev, i Aaret 1834, saaet i Marken, i et heelt Fjerdingkar Land, som Aaret tilforn havde baaret Erter, og gav igjen 2 Skpr. Nu saaede jeg, i Foraaret 1835, den ene Skjeppe i en Ager, som havde ligget med Kløver i 2 Aar, efter en Pløining, ligesom til anden Havre, og den anden Skjeppe kom i et Forland, som foregaaende Aar havde være brakket, men ikke gjødet. Da jeg ingen fugtig Sommer ventede, lod jeg ikke

ploie Vandfurer eller grave Vand af; men da det nu, først i Juni Maaned, regnede uophorligt i 4 Dage og Nætter, saa alle Vandløbene bleve overfulde, og alle lavtliggende Jorder oversvømmede, saa gif ogsaa en Deel af min nøgne Havre tilgrunde, ligesom en stor Mængde Kartofler, og jeg avlede kun 2 Edr.; deraf forbrugte jeg 3 Skpr. til Bryn, for at vide om den fortjente at dyrkes; 1 Skjeppe svandt hen paa Loftet, og Resten, 12 Skpr., blev saaet i sidstleden April, i Dage fra den 11te til den 23de, saaledes: nemlig i 2 Edr. Land, som havde ligget med Kløver i 2 Aar efter gjødet Hvede, blev saaet 10 Skpr., efter een Pløining, og i 4 Skpr. Land, noget efter ugjødet Brak, og noget efter gjødede Kartofler, blev saaet 2 Skpr. Da Jorden, endnu i April da Havren blev lagt, var vaad og kold, og da det paafølgende Veirlig var meget ugunstigt for Vegetationen, saa groede den ikke saa godt, som jeg havde ventet. Den var saaet tyndt; derfor kunde den ikke dække Jorden og leed desaaarsag mere af de kolde, tørre og skarpe Vinde, der bandt og udtørrede Jorden. Paa nogle Steder, hvor den var beskyttet for Vinden, stod den dog temmelig sluttet; men da Høsten kom, fik jeg kun 9 Læs, og ligesom alt andet Korn i dette Aar, fyldte den kun lidt i Laden. Mere end 7 à 8 Fold tør jeg ikke gjøre Regning paa, eller 20 à 24 Edr. i det Høieste."

"Natter og Duns have vi nok af her. Disse

Gjæster holde særdeles meget af den nøgne Havre, sandsynlig fordi den er uden Skæl og smager næsten som Røddetjerner, og saalænge deres Bord er dækket dermed, æde de ikke andet Korn. Jeg anseer det derfor nødvendigt at lade den aftærste saa tidligt som muligt.”

”Hvad dens Dyrkning angaaer, da er den lige saa haardsor som anden Havre, men hvor der ikke kan groe god Hvede og godt Byg, er det neppe tilraadeligt at saae den. Den er, som Rasin siger, vanskelig at tærste; en god Karl tærster ikke over 5 Skpr. om Dagen. Straaet ædes af Creaturene med samme Begjerlighed som andet Foder; men det er saare vanskeligt at holde den fri for at blandes med anden Havre, og derfor bør Hestene fodres i Pløie og Saaetiden enten med gruttet Havre, eller med andet Korn, hvilket jeg glemte iaar. Alligevel findes der dog anden Havre at voxe op imellem. Jeg lod derfor en aldrende Mand, med gode Dine, gaae de med nogen Havre besaaede Ugre to Gange igjennem, og med en skarp Kniv affjære og komme i en Pose Toppen af al den danske Havre han kunde opdage. Rigtig reen blev den alligevel ikke. Desuden nærer jeg Tvivl om, at den kan udarte, endskjøndt Toppen viser, at den virkelig er en Art, forskjellig fra den almindelige Havre; thi jeg fandt i Sommer, paa en og samme Stængel, en Green, hvis Top var ligesom paa den anden Havre, endskjøndt de andre Grene paa samme Stængel havde

Top som nogen Havre. I medfølgende Prove findes nogle Korn med Skal, fordi de maaskee ikke have været tilbørlig modne, og som ikke lade sig frarensse, men de høre dog til den nøgne Havre, hvilket er kjendeligt nok. Dersom man sanker nogle af disse Korn ud, og lægger dem for sig selv i et Bed i Haven, saa faaer man nok bedst at vide, om det er disse, som udarte."

"Til den nøgne Havres Dyrkning hører altsaa ikke alene god og vel behandlet Jord, Flid og Paapassenhed, men ogsaa Kunst og Umage, og Glendriksanisterne bør derfor aldrig nogensinde befatte sig med den. Men hvad som duer noget kommer man ikke let til. Den kan nok betale baade god Jord, og det Arbeide og den Uleilighed, som behøves; thi naar man kan aale 10 à 12 Edr. deraf paa 1 Ed. Land = 14000 □ Alen, og faae 8 à 9 Rbd. for Lønden, saa er der for nærværende Tid ingen Cerealier, hvis Dyrkning betaler sig bedre. Efter Brakfrugter eller Heelbrak er 6 à 8 Skpr. Sæd nok til 14000 □ Alen, men i Grønjord behøves vel noget mere, dog ikke over 8 Skpr."

"En Ed. nogen Havre skulde, efter min Beregning af de 3 Skpr., som bleve malede til Gryn i Efteraaret 1835, have givet 6 Skpr. Gryn og 1 Skp. Meel, men af 3 Skpr. Havre, som i forrige Uge bleve rensede i Løen og derpaa tørrede i Ønen efter Brodbagning, blev Produktet paa Møllen 17 Skp. Gryn og $\frac{3}{8}$ Skp. Meel, hvilket blev 5 Skpr.

Gryn og 1 Skp. Meel pr. Td. 3 Skpr. med strøget Maal veiede i Voen 68 Pd.; da de kom ud af Ovnen veiede de 57 Pd.; i Maalet havde de tabt $\frac{3}{8}$ Skp. = 1 Skp. pr. Td. Vægten af Grynene og Melet, da det kom fra Møllen, var 3 Lpd., altsaa havde $2\frac{1}{2}$ Skpr. tørret Havre, som veiede 3 Lpd. 9 Pd., tabt i Vægten ved Formalingen 9 Pd. Men den nøgne Havre er iaar, ligesom alt andet Baarkorn her, Erter, Byg og Havre, ikke saa god som den pleier. Om Grynene fra forrige Aar har min Kone sagt, at de vare federe og drøiere end andre Havregryn; men om det samme gjelder om medfølgende Gryn, veed jeg endnu ikke."

"Det er min Hensigt at lade gjøre en Lørrings-Indretning, hvorpaa der om Vinteren kan tørres 200 à 300 Tdr., lade den Havre, jeg avler, formale paa Møllen, og gaae i Handelen. Kjøbmændene sige, at Havregryn er en god Udforsøls-Artikel. Handels- og Industrie-Tidenden af 2den Januar 1836, Nr. 1 og 2, Side 438, Tabel B., anfører Udførselen af Havregryn for 1833 til 3174 Tdr. og for 1834 til 4278 Tdr., hvoraf jeg tør slutte, at det ikke vil gaae med den nøgne Havre som med Canariefrøet, der faldt i Prisen, saasnart det blev almindeligt, fra 7 à 8 Sk. til 2 à 3 Sk. pr. Pd."

I Anledning af et Par Bemærkninger, som fremstattes ihenseende til, deels hvorvidt den nøgne Havre egnede sig til almindelig Dyrkning, og deels Straaets Ljenslighed som Foder, — har den samme Land-

boer senere have den Godhed, i Breve til Udgiveren at oplyse Følgende:

"Denne Havre vil ikke saa snart blive almindelig; thi den udfordrer bedre Jord og bedre Dykning, end der endnu er sædvanlig. Paa god Jord og i et godt Agerbrug, d. e. hvor Jorden vinder i Kraft og Frugtbarhed ved hver Rotation, formener jeg, at denne Havre kan anbefales, fordi den der kan betale sig. — Dog kunde det vel og være hensigtsmæssigt, at enhver Bonde, som bruger Havregryn i sit Hus, besaaede $\frac{1}{2}$ eller heel Skjeppe Land dermed, f. Ex. Forlandet i sin Wintermark, hvis denne er braktet og vel behandlet. Men kun hos den dygtigere Jordbruger kan den dyrkes til Salg eller til Grynfabrikation."

"Straaets Værd som Foder kan Erfaringen bedst afgjøre. Hos mig have Heste og Køer fortæret det med Begjærighed. Det er misligt, af Straaets Form at slutte sig til dets større eller mindre Godhed som Kreaturfoder. Canariesrøets Straa, f. Ex., er ru og skarpt at føle paa, og dog kan det sættes næst efter Hø. Rapsbælgene eller Skallerne vare længe foragtede som ubrugelige, og dog ere de et fortræffeligt Foder. Jeg har brugt dem til mine Køer i mange Aar, og i denne Winter har nu næsten hver Mand her, af Mangel paa andet Foder, givet sine Køer Rapskallerne, som han til den Ende havde bevaret imod Fugtighed, og Alle bekiende, at Frøbælgene af Rapsfæden ere bedre til

Qvægfober end Straa. — Overalt er jeg af den Mening, at jo ædlere, mere nærende, Kjernen er, des mere nærende er ogsaa Straaet. Kjernens Elementer indeholdtes i Straaet, gif igjennem Straaet, før de samlede og individualiseredes til Kjerne. At Straaet af Grynnavren er bedre end af Skalhavren, derom er jeg forviisfet.”

Meddelelsen agter til Foraaret 1837 at besaae 20 Tønder Land med nogen Havre, og har lovet at give nærmere Efterretninger i sin Tid, ligesom han til Efteraaret vil overlade af Afgroden for 2 Rbdlr. pr. Skp.; hvilket det er Udgifveren saa meget behageligere at kunne tilføie, som denne Havre nylig i offentlige Blade er falduden til en Priis af 7 Rbd. pr. Skjeppe.

Ogsaa fra en Landmand i Syd-Ditmarsken har Landhuush. Selskabet modtaget en liden Prøve af nogen eller chinesisk Havre, og dermed følgende Underretning:

”Det er 3 Aar siden at jeg i min Have første Gang saaede $\frac{1}{2}$ Pd. af denne Havre, og vandt jeg derefter $\frac{1}{8}$ af en Tønde. Det følgende Aar gav mig, af Udsæden i aaben Mark, $\frac{1}{8}$ Td. Derefter saaede jeg igjen noget over $\frac{1}{8}$ Td., i en Mark med Bønner, som sildigt modnedes og hindrede mig Udgangen til Havren, der daglig fortæredes af utallige Spurve &c. Imidlertid kostede jeg, det uheldige vaade Efteraar uagtet, henved $\frac{3}{8}$ Tønde.”